

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему

**«ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»**

Здобувачка вищої освіти 2 курсу магістратури
денної форми навчання спеціальності 076
«Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність»

освітньо-наукової програми

«Торгівля, логістика та екологічне
підприємництво»

Гайденко Тетяни Володимирівни

Науковий керівник:

к.т.н., доц. **Нікітченко Юлія Станіславівна**

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних посилань
Студентка Гайденко Т.В. _____

Робота допущена до захисту в ЕК рішенням кафедри екологічного
менеджменту та підприємництва від «__» _____ 2022 р., протокол №__.

Завідувачка кафедри екологічного
менеджменту та підприємництва,
докторка економічних наук, професорка
Купалова Галина Іванівна

Київ – 2022

Київський національний університет імені Тараса ШевченкаФакультет: **економічний**Кафедра: **екологічного менеджменту**Спеціальність: **076****та підприємництва**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
проф. Галина КУПАЛОВА _____
«___» _____ 202__р.

**Індивідуальне завдання
на випускню кваліфікаційну роботу магістра**

Гайденко Тетяни Володимирівни

1. Тема роботи «Еколого-економічні аспекти функціонування підприємства в умовах сталого розвитку» .
2. Тема роботи затверджена на засіданні кафедри, протокол №___ від «___» _____ 2022 р. та призначений науковий керівник доцентка кафедри екологічного менеджменту та підприємництва, к.т.н., доц. Нікітченко Юлія Володимирівна.
3. Робота виконується на наукових працях та на фінансовій звітності підприємства ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ».
4. Орієнтовний план роботи:
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади еколого-економічного розвитку підприємства в умовах сталого розвитку.
Розділ 2. Аналіз та оцінка еколого-економічних аспектів діяльності ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ».
Розділ 3. Шляхи підвищення еколого-економічної ефективності функціонування електротехнічних підприємств.
5. Строк подання завершеної роботи науковому керівнику: «10» травня 2022 р.
6. Попередній захист роботи: «12» травня 2022 р.
7. Предмет дослідження - сукупність теоретико-методологічних засад та прикладних аспектів, які визначають закономірності формування і реалізації концепції сталого розвитку через призму діяльності підприємств.

8. Об'єкт дослідження - процеси забезпечення сталого розвитку підприємства в контексті необхідності підтримки рівноваги та збалансованості його діяльності.
9. Мета роботи - аналіз сутності еколого-економічної оптимізації роботи виробництва.
10. Завданням дослідження є розроблення методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування та реалізації стратегії стійкого розвитку підприємств.
11. Консультації стосовно роботи

№ з/п	Розділи (параграфи)	Консультант (ПІБ)	Підпис, дата	
			Завдання видав	Завдання прийняв
1	Розділ 1	Нікітченко Ю.С.		
2	Розділ 2	Нікітченко Ю.С.		
3	Розділ 3	Нікітченко Ю.С.		

12. Календарний план

№ з/п	Графік виконання роботи	Строк виконання	Фактичне виконання
1	Підготовка Розділу 1	08.03.2022	08.03.2022
2	Підготовка Розділу 2	20.03.2022	20.03.2022
3	Підготовка Розділу 3	10.04.2022	10.04.2022
4	Написання вступу та висновків	25.04.2022	25.04.2022
5	Загальна перевірка готовності роботи, внесення правок	25.05.2022	25.05.2022

Науковий керівник Нікітченко Ю.С. _____
(підпис)

Студентка Гайденко Т.В. _____
(підпис)

АНОТАЦІЯ

Гайденко Т.В. Еколого-економічні аспекти функціонування підприємства в умовах сталого розвитку. – Кваліфікаційна робота.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2022.

Зміст магістерської роботи викладений на 45 сторінках в межах 3 розділів, включає в себе 4 таблиці.

Метою магістерської роботи є аналіз сутності еколого-економічної оптимізації роботи виробництва та розроблення методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування та реалізації стратегії стійкого розвитку підприємства ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ».

Об'єктом дослідження даної роботи є процеси забезпечення сталого розвитку підприємства в контексті необхідності підтримки рівноваги та збалансованості його діяльності.

Інформаційною базою дослідження є внутрішня документація підприємства та фінансова звітність.

Для забезпечення успішності еколого-економічного розвитку промислового підприємства ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» були розроблені рекомендації щодо впровадження принципів сталого розвитку.

Ключові слова: екологічне підприємництво, еколого-економічні аспекти, сталий розвиток, стратегія стійкого розвитку, зовнішнє та внутрішнє середовище промислового підприємства.

ANNOTATION

T.V. Haidenko. Environmental and economic aspects of the company's operation in a sustainable development. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Qualifying scientific work for obtaining an educational degree at the second level of higher education (Master's degree), field of study: 07 “Management and Administration”, specialty: 076 “Entrepreneurship, Trade and Exchange Activities”. – Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, 2022.

The content of the master's thesis is presented on 45 pages within 3 sections, includes 4 tables.

The purpose of the master's work is to analyze the essence of environmental and economic optimization of production and development of guidelines and practical recommendations for the formation and implementation of sustainable development strategy of the company LLC "ENERGO SERVICE SOLUTIONS".

The object of study of this work are the processes of sustainable development of the enterprise in the context of the need to maintain balance and equilibrium of its activities.

The information base of the study is the internal documentation of the company and financial statements.

To ensure the success of the ecological and economic development of the industrial enterprise ENERGO SERVICE SOLUTIONS LLC, recommendations for the implementation of the principles of sustainable development were developed.

Keywords: ecological entrepreneurship, ecological and economic aspects, sustainable development, strategy of sustainable development, external and internal environment of industrial enterprise.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	9
1.1. Сутність і принципи еколого-економічних аспектів функціонування підприємства	9
1.2. Сучасні концепції функціонування підприємства в умовах сталого розвитку.	12
1.3. Підходи та методи еколого-економічної оптимізації діяльності підприємства	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ АСПЕКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ».....	18
2.1. Аналіз факторів внутрішнього і зовнішнього середовища роботи підприємства в сучасних умовах	18
2.2. Оцінка ефективності еколого-економічного функціонування підприємства	22
2.3. Формування потенціалу розвитку підприємства через його особливості.....	26
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ	29
3.1. Адаптація світового досвіду до практики вітчизняного еколого-економічного регулювання.....	29
3.2. Інструменти оцінювання розвитку підприємства на еколого-економічних засадах	31
3.3. Рекомендації щодо управління підприємством на основі принципів сталого розвитку.....	33
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38
ДОДАТКИ.....	42

ВСТУП

Актуальність теми полягає в формуванні і забезпеченні реалізації стратегії стійкого розвитку для промислових підприємств, оскільки це є запорукою успішності їх діяльності у довгостроковому вимірі. Водночас відсутність уніфікованого підходу до процедур аналізу й оцінки забезпечення стійкості, що обумовлюється багатогранністю самого поняття «сталий розвиток». У сучасних умовах актуальним є уточнення концепції забезпечення стійкого розвитку підприємств на трьох рівнях: теоретичному, що передбачає формування теоретичних засад стійкого розвитку підприємства як базису для розробки нових управлінських підходів з позицій стійкості; методичному, що зумовлено пошуком методичних підходів до аналізу стійкості, а також практичному, який повинен забезпечувати прогнозування стійкості розвитку підприємств та імплементацію цих результатів у практику формування відповідної стратегії.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи – аналіз сутності еколого-економічної оптимізації роботи виробництва, розроблення методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування та реалізації стратегії стійкого розвитку підприємств.

Об'єктом дослідження є процеси забезпечення сталого розвитку підприємства в контексті необхідності підтримки рівноваги та збалансованості його діяльності.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних засад та прикладних аспектів, які визначають закономірності формування і реалізації концепції сталого розвитку через призму діяльності підприємств.

Методи дослідження. У роботі були використані емпірико-теоретичні, аналітичні та методи прогнозування.

Наукова новизна одержаних результатів. Проведене дослідження має як практичну, так і теоретичну цінність. Теоретичну, оскільки був проведений глибокий еколого-економічний аналіз складових функціонування підприємства та деталізація того, як кожна складова впливає на функціонування підприємства в умовах сталого розвитку.

Практичне значення одержаних результатів. Був розроблений ряд рекомендацій щодо управління підприємством на основі принципів сталого розвитку. Більше того, дані рекомендації можуть використовуватись для будь-якого електротехнічного підприємства.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 45 сторінок, вміщує 4 таблиці та 1 рисунок, кількість використаних джерел налічує 33 позиції.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

1.1. Сутність і принципи еколого-економічних аспектів функціонування підприємства

У сучасних реаліях промислове виробництво товарів та послуг є одним з найбільш вагомих джерел впливу людини на стан природнього навколишнього середовища. Перш за все, навколишнє середовище це цілісна та повністю завершена система, у межах якої й відповідно до умов якої відбувається антропогенна діяльність, в тому числі й промислова. Властивості, якими наділене природне середовище, фактично визначають ієрархію виникаючих людських потреб, які необхідно задовольняти. Навколишнє природне середовище є основним джерелом забезпечення ресурсів для життєдіяльності людства, тобто величезним сховищем копалин, залучення яких є вкрай необхідним людству для забезпечення зростаючих потреб.

Згідно Комісії ООН, загально визнаними є три складові сталого розвитку - економічна, екологічна та соціальна. Взаємозв'язок між соціальною, економічною та екологічною компонентами сталого розвитку розкриваються наступним чином: економічний розвиток повинен супроводжуватись адекватними соціальними перетвореннями та сприяти вирішенню проблеми підвищення якості довкілля[2].

Розглянемо трактування екологічного та економічного аспекту функціонування підприємства. Екологічний компонент покликаний зосередити увагу на підтримці фізичної та біологічної цілісності екосистем для забезпечення їх життєздатності, від якої залежить загальна стабільність усієї біосфери. Економічна складова втілює добробут суспільства, який має бути максимізований

за рахунок оптимального та ефективного використання обмежених ресурсів, використання природи, енерго- та матеріалозберігаючих технологій для створення сукупного потоку доходів, що зберігає сукупний капітал. [32].

Метою функціонування еколого-економічних аспектів є виявлення, попередження та нейтралізація різного роду природних диспропорцій, проблемних ситуацій, критичних явищ та процесів, забезпечення раціонального використання природно-ресурсного потенціалу, стабільного, збалансованого та пропорційного розвитку природних екосистем під час здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства, спрямованого на забезпечення життєдіяльності соціуму [1].

Виробництво, з одного боку, може позитивно впливати на природне середовище, а з іншого - призвести до його погіршення та руйнування, порушення природної рівноваги та існуючих екологічних взаємозв'язків. Природне середовище не залишається байдужим до вироблених в ньому змін, воно надає зворотний вплив на розвиток економіки, її ефективність і темпи зростання. А тому функціонування ефективної еколого-економічної системи допомагає розв'язанню нагальних екологічних проблем і попередженню появи можливих, забезпечує екологічну безпеку та сприяє розвитку екологічно стійкого бізнесу.

З метою усунення суперечностей, які існують між суспільством та природою, необхідно в усіх галузях промисловості оновити техніко-технологічну базу, запровадити нові методи та форми організації виробництва і праці, та проводити постійні навчальні тренінги для усіх працівників щоб сформувати еколого-економічний тип мислення.

Екологічно орієнтований розвиток бізнесу – це процес якісних та ініціативних змін інноваційного характеру (технічного, технологічного, організаційного та управлінського), що потребує першочергових організаційно-технічних заходів щодо забезпечення екологічної ефективності та результативності в соціально-економічному плані. Цьому процесу передують такі

умови: надмірне споживання ресурсів; недостатнє використання екологічно чистих технологій; низький рівень переробки та повторного використання відходів; підвищення занепокоєння громадськості про навколишнє середовище та доступ до достовірної інформації; посилення впливу політичних партій (Партія зелених), неурядових організацій та груп інтересів на рішення щодо екологічної політики; зростання попиту на екологічно чисті товари та послуги [4].

Виходячи з трактування еколого-економічних аспектів, можна виділити наступні принципи: законослухняності та відповідальності, ресурсозбереження, мінімізації впливу на навколишнє природне середовище, взаємоузгодження цілей, превентивності, відкритості та співробітництва, обґрунтованості.

Еколого-орієнтований розвиток підприємства ставить перед собою цілі:

1. Підвищення економічної ефективності управління екологічними аспектами підприємства.
2. Підвищення якості продукції шляхом покращення її екологічних характеристик.
3. Розширення клієнтської бази завдяки виробництву продукції з покращеними екологічними характеристиками.
4. Забезпечення екологічної безпеки виробництва.
5. Зниження шкідливого впливу виробничої діяльності на навколишнє природне середовище.
6. Підвищення компетентності та активності персоналу в екологічній сфері.
7. Створення екологічно безпечних умов праці персоналу [5].

Досягнення цілей еколого-орієнтованого розвитку підприємства сприятиме забезпеченню наступних результатів:

1. На мікрорівні - покращення іміджу та репутації компаній і, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності та лояльності власників; підвищення фінансово-економічних показників за рахунок зниження вартості сировини та енергоресурсів, зменшення штрафів і платежів за забруднення, збільшення

доходів від виробництва екологічних товарів; підвищення економічної та ринкової доданої вартості компанії через створення нематеріальних екологічних цінностей.

2. На мезорівні – вирішення проблем регіонального розвитку шляхом регулювання інтенсивності впливу на навколишнє середовище (екологізація виробництва, раціональне природокористування).

3. На макрорівні - вирішення екологічних проблем всередині країни; підвищення якості життя населення шляхом зменшення забруднення.

4. На мегарівні – підвищення іміджу держави у світі шляхом дотримання принципів сталого розвитку; дати можливість майбутнім поколінням задовольняти свої потреби в ресурсах за рахунок зниження вартості сучасних природних ресурсів [9].

1.2. Сучасні концепції функціонування підприємства в умовах сталого розвитку

Концепція сталого розвитку базується на трьох основних принципах:

1. Забезпечення балансу економіки та навколишнього середовища.
2. Забезпечення балансу між економічним і соціальним у людському вимірі, тобто максимального використання ресурсів економічного розвитку в інтересах населення.

3. Вирішення завдань розвитку не тільки на благо нинішнього покоління, а й для всіх майбутніх поколінь з однаковим правом на ресурси.

Для прийняття ефективних управлінських рішень щодо реалізації стратегії сталого розвитку важливі міжнародні оцінки, які показують, наскільки діяльність уряду відповідає певним принципам та показникам. Ці рейтинги визначаються за допомогою системи показників, які якісно та кількісно характеризують процес

переходу держави до екологічно збалансованого розвитку. Кожен індекс є середньозваженим, розрахованим на основі системи показників. Міжнародні рейтинги є корисним інструментом для визначення місця країни в глобальній системі координат. За допомогою глобальних досліджень можна представити та проаналізувати позицію України з точки зору економічної, екологічної та соціальної стійкості [3]. Аналітичне узагальнення матеріалу міжнародних рейтингів дасть можливість розглянути ситуацію під впливом соціально-економічних та екологічних факторів.

Характерними ознаками чи факторами сталого розвитку компанії чи організації є: фінансова стійкість та позитивна динаміка прибутковості; наявність замовників, клієнтів або покупців продукції чи послуг, тобто джерел доходу компанії; Комфортність праці, компетентність, соціальна захищеність персоналу, тобто фактори, що створюють конкурентні переваги в продуктивності персоналу; позитивний вплив результатів на обізнаність населення щодо охорони навколишнього середовища та споживання енергоресурсів; позитивна оцінка компанії суспільством, персоналом і діловими партнерами.

Індикатори слід використовувати як інструменти для оцінки економічної та екологічної ефективності минулих управлінських рішень щодо економічного розвитку та для уникнення майбутніх помилок у моніторингу рівня досягнення цілей розвитку.

Першою групою факторів, що забезпечать стійкість розвитку, є скорочення та скасування політики експлуатації природних, робочих і неробочих ресурсів нашої країни більш розвиненими країнами. Друга група факторів пов'язана з розвитком високотехнологічних виробництв. Третя група факторів, що набувають особливого значення на сьогодні, — політичні чинники, що відображають позицію країни на міжнародній арені та впливають на членство держави в різних економічних і політичних організаціях. Правове встановлення гарантій та

критеріїв збереження екологічної системи є четвертим фактором, що впливає на відновлення довкілля [4].

Для досягнення сталого розвитку компанії повинні зосередитися на розвитку таких сфер: інвестиційна та фінансова діяльність, сфери інновацій, загальний потенціал стійкості, системи управління якістю, системи комунікацій, оновлення пропозиції, людський капітал та бізнес-потенціал.

Сталим розвитком підприємства в поточний період слід вважати його здатність вести господарську діяльність у певний момент часу в умовах невизначеності впливів навколишнього середовища, що переривають нормальне функціонування та розвиток підприємства. Сталий динамічний розвиток компанії характеризує процес розвитку компанії, сталість і безперервність її змін у напрямку вдосконалення з метою виведення підприємства на якісно новий рівень діяльності. Відмінною рисою динамічного, стійкого корпоративного розвитку є те, що на кожному етапі розвитку відбувається «закріплення» якісних змін і вдосконалень на основі циклічного відтворення постійної функціональної системи компанії, яка є змістом операційного процесу. Забезпечення сталого розвитку компанії потребує розробки та реалізації стратегії. Процес формування стратегії відноситься до розряду управлінських процесів і здійснюється в кілька етапів.

Першим кроком у розробці стратегії сталого розвитку компанії є визначення мети - економічної життєздатності компанії в рамках сталого розвитку. Для визначення цієї мети необхідно оцінити вплив стратегії на сталий розвиток компанії. Необхідно оцінити сталий розвиток компанії, який базується на таких принципах:

1. Розгляд та інтеграція розвитку бізнес-підсистем (економіка, промисловість, соціальні питання, навколишнє середовище).

2. Досягнення динаміки сталого розвитку промислових підприємств з урахуванням економічної ефективності, соціальної стабільності, захисту від ризиків та екологічної безпеки.

3. Пріоритетною метою має стати визначення ресурсів для сталого розвитку компанії.

Другий етап розробки стратегії сталого розвитку компанії: розробка варіантів досягнення цілей. Оскільки ресурси для вирішення проблем обмежені, необхідно визначити важливість проблеми за її актуальністю та обсягом з урахуванням стадії життєвого циклу компанії [5].

Третій етап розробки стратегії сталого розвитку компанії полягає у виборі найкращих варіантів досягнення кінцевої мети з безлічі альтернатив. Зробити вибір і створити оптимальний перелік шляхів досягнення кінцевої мети можна шляхом оцінки виробничої потужності підприємства та визначення етапу життєвого циклу підприємства.

З огляду на прагнення компанії досягти сталого розвитку, важливою є система методів управління. Основна увага має бути зосереджена на контролі господарського механізму, узгодженні економічних і соціальних параметрів управління, досягненні їх ефективної взаємодії з організаційною структурою компанії та задоволенні суспільних і особистих потреб у плані ресурсозбереження.

1.3. Підходи та методи еколого-економічної оптимізації діяльності підприємства

Управління еколого-економічним розвитком підприємства можна визначити як комплексний підхід до розвитку підприємства на основі принципів екологічного виробництва та соціально-етичної відповідальності, спрямований на своєчасну адаптацію до навколишнього середовища, задоволення потреб споживачів та довгостроковий економічний успіх.

Концепція управління підприємством для оптимізації еколого-економічних аспектів промислового підприємства передбачає використання природних та економічних ресурсів підприємства для забезпечення якісних змін у результаті його життєдіяльності на основі моніторингу та мотивації персоналу до ощадливого еколого-економічного господарювання. Нижче наведені методи досягнення покращення – це можуть бути як загальнонаукові методи (системний, ситуаційний аналіз, комплексний підхід, інтегрований підхід, формалізація), так і аналітичні методи (порівняння, групування, графічний, табличний, метод експертних оцінок, матричний, метод попарного порівняння, кореляційний аналіз, прогнозування).

Концептуальний підхід до управління еколого-економічним розвитком враховує запропоновану систематизацію управління розвитком за критеріями класифікації та визначає ключові елементи – принципи та функції, що забезпечують розвиток. Що стосується наукових підходів до управління еколого-економічним розвитком, доцільно використовувати глобальний компетентнісний підхід, заснований на компетенціях працівників [9,10].

На основі концептуального підходу до управління еколого-економічним розвитком підприємства найефективнішими організаційно-економічними регуляторами еколого-господарської діяльності є організаційно-економічний механізм еколого-економічного розвитку: система маркетингових досліджень у сфері підприємства на основі прогнозного 4P - Маркетингу; розробка та реалізація власної інноваційної політики у сфері охорони навколишнього середовища, переважно на основі моделі внутрішнього екологічного підприємництва; створення та розвиток системи управління та обліку норм, стандартів і нормативів природних ресурсів, а також відповідної системи контролю та управління для забезпечення ефективності використання природних ресурсів; розробка системи екологічної оцінки та моніторингу еколого-економічного розвитку; створення комплексного мотиваційного механізму забезпечення екологічної ефективності

виробничої діяльності, інтенсивного використання ресурсів, переробки відходів тощо. (рис.1).

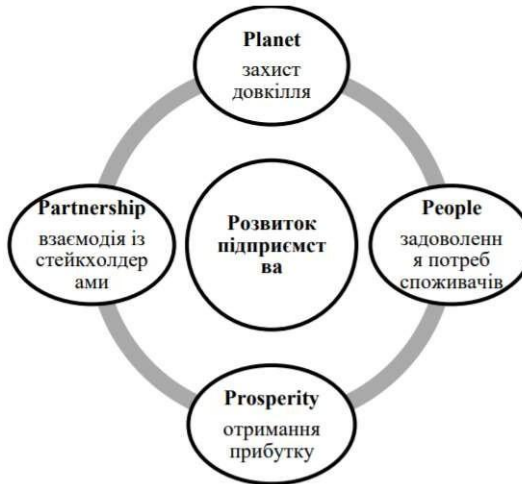

Рис. 1. Еколого-економічний розвиток підприємства через реалізацію 4Р – елементів
Джерело: складено автором на основі [23].

Тому, на думку автора, запровадження та реалізація концептуального підходу до управління еколого-економічним розвитком підприємства дозволить покращити взаємодію учасників у динамічному ринковому середовищі, покращити управління еколого-економічним розвитком підприємства, удосконалити систему управління еколого-економічним розвитком підприємства. ефективність управління компанією та економічного розвитку, що в свою чергу забезпечить компанії довгострокові стійкі конкурентні переваги.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ АСПЕКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ»

2.1. Аналіз факторів внутрішнього і зовнішнього середовища роботи підприємства в сучасних умовах

ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» – українська компанія, яка займається налаштуванням електротехнічного обладнання для організації безперебійного живлення підприємства, державних установ, лікарень та комерційних об'єктів на локальному рівні. До основних джерел електротехнічного обладнання, що продає та обслуговує компанія відносяться дизельні генератори, безперебійні установки, інверторні системи та обладнання, що діє на основі альтернативних методів живлення. Основні клієнти компанії – АТ «Фармак», ТОВ «Київстар», Черкаська дитяча обласна лікарня, ТОВ «Вега Телеком», ПАТ «МХП» торгова марка «Бащинський», ТОВ «Памібро» та Онкологічний центр «Клініка Спіженко».

Компанія надає послуги з обслуговування джерел безперебійного живлення – Emerson та APC/MGE Galaxy. Також пропонується встановлення дизель-генераторів фірми Sunlight.

Місія компанії: зростання асортименту електротехнічних товарів, опанування нових типів продукції і розширення географії продажу, укріплення позицій через збут високоякісних товарів, орієнтація на альтернативні джерела живлення.

Аналіз фінансових показників – один з найкращих методів оцінки стану підприємства і його можливостей в майбутньому. Він показує слабкі та сильні сторони, фактори, які на це впливають та допомагають у формуванні стратегії

розвитку підприємства. Розглянемо динаміку основних фінансових показників діяльності ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка основних фінансових показників діяльності ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ», тис. грн

Показники	Роки	
	2019	2020
Чистий дохід від реалізації	2 259,4	2 704,6
Фінансовий результат до оподаткування	221	249,8
Чистий фінансовий результат	181,2	204,8

Джерело: створено автором на основі даних ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ».

У таблиці ми можемо бачити позитивну динаміку показників: порівняно з 2019 роком у 2020 році підприємство підвищило свій дохід.

Важливою складовою іміджу є довіра до підприємства, його стабільність, виконання домовленостей, у тому числі й кредитна історія, коефіцієнти ліквідності тощо. Складно не погодитися з тим, що все ж фінансова історія підприємства впливає на позитивний або ж негативний імідж компанії у сфері фінансування та економічних результатів (табл. 2.2).

Показник коефіцієнт оборотності запасів необхідний для того, щоб отримати інформацію про кількість оборотів, які здійснює підприємство протягом звітного періоду. Тобто ми бачимо, скільки разів поповнювалися запаси підприємства, при умові використання даних про собівартість під час розрахунку. Даний коефіцієнт показує, наскільки підприємство знаходиться в постійному русі та вдосконалює свій технологічний процес.

Таблиця 2.2

Характеристика показників фінансової стійкості та надійності ТОВ
«ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» 2019-2020 рр.

Показники	Формула	Роки	
		2019	2020
Коефіцієнт оборотності запасів	$K_{oz} = \frac{p.2000}{p.1100}$	21,22	36,2
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{oz} = \frac{p.2000}{(p.1125 + p.1155)}$	24,6	4,5

Джерело: створено автором на основі даних ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ».

Наступний показник – коефіцієнт дебіторської заборгованості. Він вказує на те, скільки разів протягом звітного періоду обсяги надходжень від реалізованої продукції зможуть вмістити в собі залишок боргових коштів. Нормативний показник – 12. Чим ближчий показник до нормативного, тим краще підприємство управляє заборгованістю клієнтів та інших дебіторів, а цим воно може вирізнятися з-поміж конкурентів. Як бачимо з таблиці, у 2020 році підприємство набагато зменшило даний показник, чим приблизило його до нормативного.

ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» як роботодавець розвиває як внутрішній імідж (серед співробітників) так і зовнішній (серед потенційних співробітників). Наразі, враховуючи дії підприємства можна сказати, що основний вектор наразі направлений на потенційно нових клієнтів та на активну популяризацію альтернативних джерел живлення серед вже існуючих клієнтів.

Проведемо аналіз впливу внутрішніх і зовнішніх факторів (соціальних, екологічних, економічних та інституційних) на стратегію сталого розвитку підприємства ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» (табл. 2.3.).

Таблиця 2.3

Фактори сталого розвитку підприємства

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
<p><i>Економічні:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – зростання рівня інфляції; – нестабільність податкової системи; – зниження реальних доходів населення; – різке зростання рівня безробіття. 	<p><i>Операційні фактори:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – застарілі методи маркетингу; – ефективна структура поточних витрат; – високий рівень використання основних фондів; – диверсифікований асортимент продукції.
<p><i>Ринкові фактори:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – зростання ємкості внутрішнього ринку; – зростання попиту на альтернативні енергоносії; – проблеми з доставкою генераторів морськими шляхами. 	<p><i>Інвестиційні фактори:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – досягнення запланованих обсягів прибутку (перед війною); – ефективний інвестиційний менеджмент.
<p><i>Інші фактори:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – війна в країні; – демографічна криза; – відтік інтелектуальних кадрів за кордон. 	<p><i>Фінансові фактори:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – зниження рентабельності власного капіталу; – збільшення фінансових ризиків.

Джерело: створено автором на основі даних ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ».

У зв'язку з початком військових дій на території України, компанія ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» призупинила свою роботу. Зважаючи на ситуацію в країні реалізація та адаптація стратегії сталого розвитку в діяльність компанії відходить на другий план. Наразі стоїть задача для компанії відновити роботу з клієнтами та повернути довоєнні обороти.

2.2. Оцінка ефективності еколого-економічного функціонування підприємства

Важливою проблемою при реалізації ресурсозберігаючих заходів для покращення роботи підприємства є врахування ефектів взаємозв'язків і взаємного впливу господарських явищ і процесів. Під час проведення оцінки еколого-економічної ефективності підприємства необхідно враховувати чинник часу, оскільки використання при розрахунках меж одного року не дає на практиці адекватних результатів, тому вискоефективні ресурсозберігаючі заходи потребують довгострокових інвестицій і не відразу дають дохід. Чинник часу впливає на зміну цінності доходів і витрат і може привести до хибних управлінських рішень, внаслідок чого підприємство зазнає значних збитків [13].

Задля оцінки еколого-економічних аспектів підприємства проведемо SWOT-аналіз (табл. 2.1).

За результатами SWOT-аналізу можна зробити висновок, що для використання зовнішніх можливостей та власних сильних сторін підприємства, основним напрямком розвитку ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» є розширення каналів збуту та статусу компанії за рахунок підписання договорів про співпрацю з ліцензійованим підприємством, що займається утилізацією електричних відходів. Крім того, необхідно здійснювати поступове оновлення бренду, задля просування в соціальних мережах та емейл-маркетинг. Також потрібно підтримувати зв'язки з постійними бізнес-партнерами, які приносять основний дохід фірми, використовуючи для них персональний підхід та підвищити рівень менеджменту на підприємстві, який є основою для забезпечення прибутковості та ліквідності підприємства.

Таблиця 2.1

SWOT-аналіз ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ»

STRENGTHS	WEAKNESSES
<ol style="list-style-type: none"> 1. Відтермінування платежу для постійних клієнтів. 2. Стаж роботи співробітників – більше 10 років. 3. Великий асортимент товару, поставки з Європи. 4. Наявність альтернативних джерел живлення, встановлення та обслуговування їх. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Штат налічує тільки 10 фахівців, щоб обмежує об'єм роботи. 2. На підприємстві відсутня стратегія розвитку. 3. Відсутня реклама та просування в соціальних мережах. 4. 90% клієнтів використовують традиційні джерела живлення. 5. Відсутня процедура утилізації електротехнічних приборів.
OPPORTUNITIES	THREATS
<ol style="list-style-type: none"> 1. Рестайлінг компанії, формування власного стилю для впізнаваності. 2. Просування в соц мережах та емейл-маркетинг сонячних батарей та вітряків. 3. Орієнтація на приватні садиби, які зацівлені на встановлення та обслуговування сонячних батарей. 4. Підписання договору з ліцензійованим підприємством, що займається утилізацією електричних відходів. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нестабільна політична ситуація в країні, військові дії, введення військового стану. 2. Вихід на ринок нових конкурентів. 3. Малий попит на встановлення сонячних батарей. 4. Постійні затримки в оплатах від великих клієнтів. 5. Збільшення ціни доставки товару з Європи.

Джерело: створено автором на основі даних ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ».

Виходячи з таблиці, колонка «Слабкі сторони» яскраво демонструє, що війна значно підкосила діяльність компанії та її майбутній розвиток. Майже все обладнання та елементи живлення постачались з Європи морськими шляхами – які наразі закриті. Більшість клієнтів призупили свою діяльність.

Незважаючи на проактивну позицію компанії щодо реалізації екологічного аспекту модернізації підприємства, заходи щодо зменшення шкідливого впливу від своєї господарської діяльності не є досконалыми та мають слабкі сторони:

1. Недостатньо налагоджена робота з підрядними організаціями стосовно відповідальності та дисципліни щодо поводження з відходами, як і з боку замовника робіт, так і з боку виконавця.

2. Не завжди своєчасна реалізація запланованих заходів, проектів та інновацій у сфері екологізацій відповідно до визначених попередньо термінів.

3. Відсутність договору з ліцензійованим підприємством, що займається утилізацією електричних відходів.

ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» займається також встановленням та обслуговуванням сонячних батарей, в основному дана послуга популярна серед приватних садиб.

Сонячна технологія розвивається все швидше і швидше і буде продовжувати вдосконалюватися. Інновації підвищують ефективність сонячних панелей, а електрична потужність сонячних енергетичних систем може подвоїтися або навіть збільшитись втричі. З усіх переваг сонячних панелей найважливішим є те, що сонячна енергія є відновлюваним джерелом енергії.

Однак даний метод також має недоліки, що шкодять навколишньому середовищу. Висока вартість акумуляторних батарей та необхідність їх заміни в подальшому. Наразі продавати електроенергію за зеленим тарифом не є можливим, її можна зберігати в акумуляторних батареях, але постає питання куди її потім дівати. Ці акумулятори, які використовуються в сонячних системах і не підключені до мережі, можна заряджати протягом дня, щоб енергія використовувалася вночі. Це гарне рішення для використання сонячної енергії протягом всього дня, але воно також досить дороге. У більшості випадків розумніше просто використовувати сонячну енергію, а в нічний час брати енергію з мережі.

ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» пропонує споживачам три типи сонячних панелей: кремнієві (монокристалічні і полікристалічні) та тонкоплівкові. Перші мають багато переваг: вони продуктивніші, надійніші, довговічніші і

займають менше місця. Вони коштують дорожче полікристалічних панелей, але на даний момент є найбільш популярними. Крім того, в міру розвитку технологій різниця в ціні стає все меншою.

Монокристалічні сонячні модулі мають ККД 19-21%. За останні роки виробництво зросло на 3%, що свідчить про покращення якості продукції. Це стосується і потужності сонячних батарей, яка вже становить 650 Вт і більше.

Найбільш поширені монокристалічні панелі містять 76% скла, 10% полімеру, 8% алюмінію, 8% кремнію, 5% кремнію, 1% міді, менше 0,1% срібла та інших елементів. Завдяки сучасним технологіям швидкість обробки може досягати до 90%. Однак це ще не економно. За прогнозами, до 2050 року 10% усіх електронних відходів у світі становитимуть електронні відходи, які становлять реальну загрозу для ґрунту та підземних вод. Розвиток методів утилізації ускладнюється тим, що технології виробництва та склад самих панелей змінюються з часом [21].

В Україні першим кроком у вирішенні цієї проблеми є Закон 2350 «Про відходи електричного та електронного обладнання», який включає фотоелектричні панелі до категорії електронних відходів та запроваджує комплексний режим відповідальності. Проте, на жаль, законопроект не може бути прийнятий до остаточного голосування, наразі Рамковий закон про відходи 2207-1-d готують до другого читання у Верховній Раді [26].

2.3. Формування потенціалу розвитку підприємства через його особливості

Розглянемо ключові складові ресурсного потенціалу електро-технічного підприємства:

1. Виробнича складова включає модернізацію технічних процесів та обладнання, пов'язаних з виробництвом електроенергії, організацію своєчасного ремонту, створення системи моніторингу інтенсивності використання виробничих ресурсів шляхом встановлення відповідних нормативів, розробку заходів щодо оптимізації ресурсоспоживання.

2. Елементи маркетингу. Побудова системи енергетичного маркетингу, що відповідає за функціональний аналіз ринкового середовища, формування відповідної цінової структури, аналіз і контроль попиту на продукцію, комунікаційну функцію.

3. Інтелектуально-особистісний елемент, що включає комплекс інструментів і методів, спрямованих на створення найбільш сприятливого корпоративного середовища для працівників, тобто комплексну політику стимулювання, сприяння професійному розвитку працівників та інвестування в інтелектуальний капітал.

Для досягнення цієї мети та реалізації місії компанії потрібні компетентні, мотивовані та технічно досвідчені працівники. Вільний доступ співробітників до інформації компанії та швидка обробка даних усувають комунікаційні бар'єри та підвищують ефективність процесів компанії. Компанії повинні допомогти своїм співробітникам удосконалити свої аналітичні навички та розвинути професіоналізм у роботі з інформаційними технологіями. Тому освіта та підготовка працівників для розвитку необхідних підприємницьких навичок має велике значення, а також безпосередньо впливає на кінцеву мету [22].

4. Інформаційна складова включає низку заходів щодо інформаційної підтримки енергопостачальних компаній. Це включає збір та аналіз інформації

про існуючих та потенційних споживачів електроенергії, аналіз конкурентного середовища на енергетичному ринку, збір та упорядкування внутрішньої інформації про технічну ситуацію, конкурентоспроможність та економічну ефективність компаній, а також моніторинг змін у нормативно-правовому забезпеченні.

5. Інноваційна складова включає такі процеси, як задум і розробка інноваційних засобів оптимізації виробничих процесів та формування інвестиційних планів інноваційного розвитку компанії.

6. Компонент управління та аналізу включає основні функції планування, аналізу, обліку та оцінки ефективності використання всіх ресурсів енергетичних компаній.

7. Нормативно-правові елементи включають комплекс нормативно-правових актів, що встановлюють основні принципи та принципи, що регулюють діяльність енергетичних компаній, деталі функціонування енергетичного ринку та регулювання відносин між основними учасниками.

8. Елементи природнього середовища визначаються характером взаємодії компанії та середовища. Цей екологічний аспект особливо важливий, коли енергопостачальні компанії спричиняють надмірне забруднення навколишнього середовища [23].

Потенціал розвитку підприємства складається з сукупності ресурсів, якими володіє підприємство та ряду складових, які обумовлюють ключові напрямки управління потенціалом енергетичного підприємства.

Особливого значення для підвищення ефективності використання ресурсів електро-технічного підприємства відіграє інноваційна спрямованість розвитку, що дає можливість оптимізувати та вдосконалити існуючі, а також запровадити інноваційні форми економічної діяльності, виробничо-організаційні операції та процеси. Інноваційна спрямованість розвитку підприємства сприятиме підвищенню ефективності використання наявних ресурсів, виявленню резервів та

потенційних можливостей підприємства, що сприятиме не тільки підвищенню ефективності їх діяльності, а й енергетичної галузі та економіки в цілому.

Також для формування потенціалу розвитку підприємства ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» важливим є екологізація виробництва, що вимагає проведення наступних заходів.

По-перше, необхідне системне впровадження новітніх енергозберігаючих технологій у взаємопов'язаних сферах підприємницької діяльності.

По-друге, важливим є поєднання інвестицій з інноваціями, як чинника активізації процесу екологізації електроенергетичного асортименту продукції.

По-третє, основним є здійснення аналізу результативності нововведень і прибутковості реалізованих заходів щодо екологізації діяльності.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Адаптація світового досвіду до практики вітчизняного еколого-економічного регулювання

Невизначеність і нестабільність сучасних економічних умов, складність змісту та структури виробничо-екологічних відносин, наростання екологічно деструктивних тенденцій у процесі суспільних перетворень характеризують сучасний етап економічного розвитку України.

Пряме регулювання процесів управління еколого-економічним розвитком підприємства ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» у частині обмеження електро-технічних відходів, запобігання забрудненню тощо мають тільки доповнювати регулятивні функції стратегії розвитку компанії.

Система управління еколого-економічним розвитком підприємства — це сукупність заходів підсистеми управління, що впливають на виробництво та використання природних ресурсів, заснованих на принципах управління, спрямованих на забезпечення безперервної та свідомо підтримуваної пропорційності об'єкта шляхом Використання конкретні управлінські впливи та фактори, які необхідно досягти.

Операційний і світовий досвід показує, що екологічні та економічні цілі можна досягти за допомогою таких регуляторних механізмів:

1. Пряме державне регулювання (регулювання, управління, контрольні та стимулюючі заходи, пряме регулювання тощо).
2. Економічне стимулювання через ринкові механізми.
3. Механізми, що поєднують вищезазначені підходи.

Крім того, є чіткий механізм фінансового забезпечення цього регулювання (національні заощадження, бюджетні кошти, внутрішні та іноземні екологічні інвестиції, кредити, цільові гарантії тощо). Інша увага приділяється діяльності екологічних громадських організацій, екологічній культурі та освіті та навчанню. За кордоном є великий арсенал економічних важелів і регуляторних інструментів. Вони дуже ефективні та різноманітні. Як наслідок, багато економічно розвинених країн накопичили значний досвід використання різноманітних економічних методів та інструментів для регулювання процесу екологізації на макро- та мікрорівнях управління [17].

У Німеччині та країнах ЄС розроблені та впроваджені екологічно чисті стратегії менеджменту та бізнесу як один із основних напрямів екологічної модернізації. Це пов'язано зі зростанням значення на ринку екологічних властивостей і параметрів, товарів і продуктів, як передумови їх виготовлення та реалізації, посиленням суспільного тиску на компанії щодо використання природних ресурсів, екологічних проблем та розвиток водного законодавства, підвищення значення екологічного права та бізнесу [22].

В економічно найбільш розвинених країнах світу все більшого значення набуває стимулююча дія економічних інструментів екологічного регулювання на економічне зростання та підприємництво. Вони допомагають забезпечити повагу до цінності продукції та природних ресурсів, відшкодування витрат на шкоду довкіллю та компенсацію екологічної шкоди за рахунок забруднювача, а не суспільства в цілому.

Тому соціально-економічна та еколого-економічна інтеграція України має враховувати досвід інших країн у сфері регуляторних механізмів екологічного менеджменту та системно вдосконалювати та коригувати міжнародно-правову, нормативно-правову та інституційну базу екологічного менеджменту та безпеки. 16].

На даний момент надзвичайно важливо збільшити бюджет та інвестувати в інноваційні програми екологічно чистого виробництва. Впровадження регуляторів на ринок екологічного менеджменту має відбуватися не лише через адміністративний тиск, а й через створення сприятливих умов ведення бізнесу, за яких підприємствам економічно вигідно дотримуватися екологічних норм та досягати екологічно-економічних цілей.

3.2. Інструменти оцінювання розвитку підприємства на еколого-економічних засадах

Введемо поняття «екологічний реінжиніринг» як інструмент розвитку підприємства [11]. Під реінжинірингом перш за все розуміють глибинну перебудову процесів підприємства, яка б дозволила реалізувати прихований потенціал, побачити нові можливості тощо.

Екологічна реструктуризація пов'язана з перебудовою бізнес-процесів на основі збалансованості в системі екологічних і виробничих факторів розвитку. Інструмент визначає резерви підвищення екологічної та економічної ефективності компанії з іншої точки зору, аналізуючи її процеси, оцінюючи вертикальні та горизонтальні комунікації та діагностуючи внутрішні компоненти організаційної системи. Екологічний реінжиніринг можна розглядати, як інструмент для визначення та обґрунтування прийнятного обсягу екологічної орієнтації компанії. Цей інструмент не лише гармонізує екологічні та економічні пріоритети, а й збільшує можливості для інноваційного розвитку та нових конкурентних переваг шляхом раціональної інтеграції [11].

Екологічний реінжиніринг вимагає комплексної оцінки технічних, економічних, організаційних та управлінських аспектів діяльності компанії та їх взаємозалежності. Реінжиніринг бізнес-процесів за допомогою технологій

перепроєктування навколишнього середовища має забезпечити баланс між екологічними та економічними пріоритетами компанії та створенням інноваційного потенціалу зростання.

Екологічний реінжиніринг слід розглядати як інструмент для визначення та обґрунтування терпимості екологічної орієнтації компанії та як інструмент пошуку різних механізмів для збалансування екологічних та економічних цілей компанії [11].

Ефективність реінжинірингу можна оцінити за такими критеріями, як еколого-економічна ефективність виробництва, оцінка еколого-економічних втрат компанії, екологічність продукту та гнучкість інновацій. Екологічний реінжиніринг можна використовувати як інструмент для систематичного аналізу та перепроєктування діяльності компанії для вирішення виробничих, економічних, технологічних, організаційних та адміністративних проблем на різних рівнях [11].

На практиці ефективність реінжинірингу середовища залежить від ряду факторів, таких як функціональна структура управлінської команди, їхній досвід роботи зі стратегічним напрямом діяльності компанії, рівень організаційної культури та технології. Загалом організаційний реінжиніринг є ефективним інструментом екологічної безпеки на промислових підприємствах, особливо в умовах реструктуризації бізнес-системи та диверсифікації виробничої діяльності [13].

Для того, щоб цей інструмент був корисним для менеджмент команди, необхідно змінити систему управління компанією. Іншими словами, екологічний реінжиніринг як технологія має бути інтегрований в основну систему управління. У цьому контексті завданням є адекватне об'єднання експертів з менеджменту, виробничої техніки, екології та бізнес-інформаційних технологій та зосередження їх зусиль на реалізації конкретних екологічних завдань в організаційних системах з їх специфікою [12].

3.3. Рекомендації щодо управління підприємством на основі принципів сталого розвитку

Головною ідеєю згідно принципів сталого розвитку став пошук оптимального співвідношення еколого-економічного розвитку й такого використання ресурсів, яке підтримувало б екологічну безпеку, не створювало загрозу для ресурсних можливостей наступних поколінь, гарантувало необхідну якість життя й добробуту населення. В таких умовах виникає потреба розроблення та подальшої реалізації стратегії сталого розвитку задля забезпечення фінансової стійкості підприємства та задоволення його потреб, функціонування й розвитку, задоволення інтересів всіх стейкхолдерів, задоволення потреб робітників в гідних умовах життя й праці, формування іміджу підприємства як екологічно та соціально відповідального суб'єкта господарювання, діяльність якого сприяє розвитку суспільства та мінімізації негативного впливу на довкілля [21].

Актуальною стає проблема розроблення такого механізму стратегічного управління підприємством, який би враховував пріоритети сталого розвитку та забезпечував підприємство дієвим інструментарієм оцінювання рівня досягнення поставлених цілей.

Для вирішення цієї проблеми пропонується такий порядок формування стратегії управління підприємством на засадах сталості:

1. Аналіз факторів внутрішнього середовища та зовнішнього оточення. На цьому етапі відбувається оцінювання дієздатності підприємства в контексті сталого розвитку. Забезпечення стійкого розвитку функціонування підприємств потребує постійної діагностики його діяльності для визначення рівня сталого розвитку та формування відповідної стратегії. Необхідно проводити оцінювання всіх складових сталого розвитку підприємства, ідентифікувати наявні проблеми розвитку.

Для цього розробляється система оцінювання сталого розвитку, яка повинна відображати зв'язок між економічною, соціальною та екологічною складовими. Оцінювання відбувається за допомогою системи показників та індикаторів, тобто засобів, що дають змогу визначити поточний стан та тенденцію розвитку кожної складової системи сталого розвитку, визначити критичні значення для встановлення рівня стійкості системи, розглядати показники в динаміці протягом тривалого періоду часу задля оцінювання реальної стійкості, аналізувати стан внутрішнього середовища та зовнішнього оточення, що впливає на результати діяльності, за отриманими результатами вибрати вектор розвитку.

Низка авторів пропонує використовувати для цього як кількісні, так і якісні показники й індикатори [10], що дає змогу ідентифікувати фактори впливу на рівень сталого розвитку підприємства. Так, до кількісних індикаторів оцінювання економічної складової належать сума прибутку, сума сплачених доходів, сума залучених інвестицій, сума фінансової допомоги тощо, до якісних індикаторів можна віднести методи управління ризиками, можливість зміни графіків роботи, ефективність використання пільг, субсидій, нагород, фінансової допомоги тощо. Соціальна складова буде характеризуватись такими кількісними індикаторами, як кількість працюючих робітників, середньомісячна заробітна плата, кількість конфліктних ситуацій, виробничий травматизм, співвідношення середньої та мінімальної заробітної плати, рівень плинності кадрів, а серед якісних показників можна виділити рівень матеріального та нематеріального стимулювання, рівень системи підвищення кваліфікації, рівень дотримання етичних стандартів. Екологічна складова характеризується такими індикаторами, як кількість відходів, кількість викидів парникових газів, сума сплати екологічного податку, кількість позивів на забруднення оточуючого середовища, частка вторинного використання матеріалів, частка інвестицій на вжиття заходів із запобігання забрудненню середовища, а серед якісних показників слід назвати наявність розвинутої системи екологічного управління, екологічне маркування продукції.

2. Поставте стратегічні цілі та завдання. Оцінка та визначення компонентів корпоративної стійкості допомагає визначити проблеми компанії, визначити пріоритети їх вирішення та встановити відповідну цільову систему. Головною метою має бути привнесення соціально-відповідальної поведінки до зовнішнього середовища для сталого розвитку та забезпечення стану збалансованої взаємодії між внутрішньою рівновагою та зовнішнім середовищем. При цьому цілі економічної складової мають бути спрямовані на створення економічного потенціалу для сталого розвитку. Соціальна спрямованість цілей повинна дозволяти учасникам соціально-економічних відносин адаптуватися до нестабільних соціальних факторів і нестабільних ринків, а екологічні цілі повинні забезпечувати ефективну взаємодію із зовнішнім середовищем.

3. Формування стратегії на засадах сталого розвитку підприємства, визначення шляхів її реалізації. На цьому етапі визначаються кращі варіанти досягнення кінцевої мети. Сформульовані такі рекомендації щодо реалізації стратегії: обов'язково враховувати інтереси всіх зацікавлених осіб, перш за все інтереси власників підприємства, визначати корпоративні стандарти, оцінні критерії щодо концепції сталого розвитку, визначати потреби підприємства в довгостроковому періоді із забезпечення його стійкого зростання та збалансованості економічної, соціальної та екологічної підсистем, визначати потреби суспільства щодо захисту довкілля та мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище, інвестувати кошти в модернізацію виробництва, застосування ресурсозберігаючих технологій, здійснення інноваційної діяльності, збереження ресурсів, створювати сприятливі умови для праці та розвитку працівників.

4. Розроблення та впровадження системи моніторингу й контролю показників реалізації стратегії сталого розвитку, яка передбачає аналіз факторів стійкості на основі системи показників та індикаторів, визначення класу стійкості для обґрунтування цілей та завдань подальшого розвитку, корегування функцій,

цілей, принципів та методів стратегічного управління на засадах сталого розвитку. Наявність такої системи безперервного контролю дає змогу підприємству ефективно функціонувати, розвиватися в довгостроковому періоді та своєчасно попереджати небезпеку [15].

Стратегічне управління на засадах сталого розвитку – це концепція функціонування та розвитку підприємств в умовах конкурентної боротьби, спрямована на забезпечення сталого економічного зростання, конкурентоспроможності, екологічної безпеки та зменшення соціальної нерівності.

ВИСНОВКИ

В даній дипломній роботі був здійснений аналіз сутності еколого-економічної оптимізації роботи виробництва, автор розробив методичні положення і практичні рекомендації щодо формування та реалізації стратегії стійкого розвитку підприємства ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ». Були досліджені процеси забезпечення еколого-економічних аспектів сталого розвитку на даному підприємстві в контексті необхідності підтримки рівноваги та збалансованості їх діяльності.

На основі узагальнення наявного теоретичного забезпечення обґрунтовано концептуальний підхід до управління еколого-економічним розвитком досліджуваного підприємства. Доведено доцільність актуалізації умов його реалізації.

Узагальнено теоретичне забезпечення управління еколого-економічним розвитком підприємства у стратегічному періоді, яке ґрунтується на врахуванні наявних і перспективних екологічних та економічних обмежень, особливостей галузі та інших властивих тільки певному виду господарської діяльності факторів негативного та позитивного впливу.

Визначено, що одним з головних факторів негативного впливу на еколого-економічний розвиток держави в цілому та промислові підприємства зокрема є нерациональність природокористування у промисловій виробничій діяльності суспільства.

Для забезпечення успішності еколого-економічного розвитку промислового підприємства розроблені рекомендації щодо впровадження принципів сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Яковенко Я.Ю. Концепція управління стійким розвитком підприємств. Вісник ХДУ Серія Економічні науки 2019 р. - № 36. С. 75-31.
2. Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development [Електронний ресурс.] / Annex to A/42/427, Development and International Cooperation: Environment, August 1987. – Режим доступу: <http://www.undocuments.net/wced-ocf.htm>.
3. Хвесик М. А. Концептуальні засади сталого розвитку в контексті глобалізації і регіоналізації / М. А. Хвесик, Л. М. Горбач. // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2018. - № 7.
4. Федунь Ю. Б. Шляхи забезпечення сталого еколого економічного – розвитку України / Ю. Б. Федунь // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2019.
5. Міщенко С. П. Теоретичні засади стійкого розвитку підприємства / С. П. Міщенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2016.
6. Тульчинська С.О., Чорній Б.П. Диверсифікація джерел залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії. Економічний вісник Національного технічного університету України "КПІ". 2017.
7. Артемчук Т. О. Підвищення суспільної результативності діяльності підприємств природних монополій електроенергетики. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2016.
8. Богацька Н. М., Хачатрян В. В. Сучасний підхід до оцінки сутності ресурсного потенціалу підприємства. Економіка. і суспільство. 2016.

9. Косякова І.В., Капмар В.В. Екологічні інновації на промислових підприємствах як фактор досягнення сбалансованого розвитку суспільства. Фундаментальні дослідження. 2017.

10. Андрушків Б., Мельник Л., Погайдак О. Інноваційні засоби формування концепції оцінювання сталого розвитку у системі «підприємство – галузь – регіон – держава» (європейський аспект). Український журнал прикладної економіки. 2016.

11. Коцко Т. А, Пурій Г. М. Еколого-економічний реінжиніринг як інструмент розвитку підприємства. І Міжнародна науково-практична конференція «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи». 2020.

12. Боронос В. Г., Пронікова Ж. С., Тарабан Н. В. Екологічна освіченість суспільства як необхідна складова забезпечення збалансованого еколого-економічного розвитку. Інноваційна економіка, 2018.

13. Бублик М. І., Бей М. Р. Особливості „зеленої” економіки та основні інструменти її трансформування в соціально-орієнтовану систему. Вісник НУ „Львівська політехніка” . Проблеми економіки та управління. 2016.

14. Гончаренко О. С., Сотник І. М. Науково-методичні підходи до оцінки соціо-еколого-економічних ефектів дематеріалізації суб'єктів господарювання. Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енергоефективних змін національної економіки: монографія / за заг. ред. докт. екон. наук, проф. І. М. Сотник. Суми: Університетська книга, 2016.

15. Г.І. Купалова, В.М. Навроцький, Ю.М. Саталкін, Є.В. Хлобистов. Розвиток інноваційно-інтегрованих структур у вимірі формування інноваційно-орієнтованої моделі економіки: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 21-22 березня 2018 року, м. Кропивницький: Ексклюзив-Систем, 2018.-293 с.

16. Г.І. Купалова, В.Д. Базилевич. Кадрове забезпечення екологічного підприємництва, 2016.

17. Стратегічний екологічний менеджмент. Практичний посібник / Ю.С. Нікітченко, Є.П. Кралюк. - К.: АНК Ukraine, 2020.
18. Сторжук Т.М., Дружинська, Н. С. Організація екологічно орієнтованого обліку в контексті реалізації сталого розвитку підприємства. 2021.
19. Купалова Г.І., Демяненко К.А. Екологічний менеджмент як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємств: моногр. / Г.І. Купалова, К.А. Демяненко. Київ: ЦП Компринт, 2020.
20. Белобородова М.В. Роль екологічної відповідальності в сталому розвитку промислових підприємств/М. В. Белобородова// Актуальні проблеми економіки та менеджменту: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 16–17 лют. 2018 р.//Східноукраїнський. Інститут економіки та управління. – Запоріжжя, 2018.
21. Павлик А. В. Еколого-економічна складова в оцінці енергетичного сектору України. Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії – 2018. Київ. Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського. 2018.
22. Inessa Mikhno, Viktor Koval, Halyna Shvets, Oksana Garmatiuk, Rima Tamošiūnienė. Green Economy in Sustainable Development and Improvement of Resource Efficiency. Fakulta podnikohospodářská, Vysoká škola ekonomická v Praze. 2021.
23. Чумак Г. М. Методичний підхід до оцінки економічного ефекту від впровадження інноваційно-інвестиційних заходів природоохоронного характеру. Fundamental and applied research in the modern world: the 6th International scientific and practical conference (Boston, USA, January 20-22, 2021). Boston, USA, BoScience Publisher 2021.
24. Pieloch-Babiarz, Aleksandra, Anna Misztal, and Magdalena Kowalska. "An impact of macroeconomic stabilization on the sustainable development of manufacturing

enterprises: the case of Central and Eastern European Countries." *Environment, Development and Sustainability* 23.6 (2021).

25. Момот С. Вплив соціальної відповідальності бізнесу на реалізацію принципів сталого розвитку в регіоні. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки 64 (2022): 27-36.

26. Будько О. В.; Кукса, Ю. А. Формування інформаційного забезпечення управління сталим розвитком підприємства. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*, 2021, 1.2 (3): 54-61.

27. Панюк, Т. П.; Богуш, Л. А. Роль та значення соціальної відповідальності для реалізації концепції сталого розвитку. 2021.

28. Прокопенко О.В. Екологізація інноваційної діяльності: мотиваційний підхід : монографія. Суми : Університетська книга, 2018. 392 с.

29. Маркевич К. Зелені інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст : наукова доповідь. Центр Разумкова. Київ : Заповіт, 2019. 312 с.

30. Модель сталого розвитку економіки: формування і порівняльна динаміка змін. Частина II / Б.А. Карпінський та ін. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 26.2. С. 7–21.

31. Пилипенко С.М. Стратегічне управління підприємством на засадах концепції сталого розвитку. *Економіка і суспільство*. 2020. № 21. С. 79–85.

32. Квятковська, Л. А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*, 2013, 1: 85-89.

33. Сітак І.; Івахненко А. Управління фінансовою стійкістю в системі формування фінансової стратегії підприємства. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"(економічні науки)*, 2021, 3: 7-15.

ДОДАТКИ

Додаток А

Звіт про фінансові результати ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» за
2019 рік

(дані наведені в одиниці виміру тис. грн. з одним десятковим знаком)

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ"	Дата(рік,місяць,число)	2020	01	01
Територія	м.Київ	за ЄДРПОУ	43926065		
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОАТУУ	8038500000		
Вид економічної діяльності	Ремонт і технічне обслуговування електричного устаткування	за КОПФГ	240		
Середня кількість працівників, осіб	10	за КВЕД	33.14		
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон	Набережно-Петерська дорога, буд. 11 Г, офіс 2, м. КИЇВ, 01013		0444638177		

І.Баланс на 31 грудня 2019 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
І. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2,3	4,2
первісна вартість	1001	6,4	10,6
накопичена амортизація	1002	(4,1)	(6,4)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	49,8	46,0
первісна вартість	1011	227,8	287,2
знос	1012	(178,0)	(241,2)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом І	1095	52,1	50,2
ІІ. Оборотні активи			
Запаси :	1100	106,5	74,9
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	27,1	98,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	0,1
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10,0	450,6
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	33,5	16,7
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	69,9
Усього за розділом ІІ	1195	177,1	711,1
ІІІ. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	229,2	761,3

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (паіновий) капітал	1400	1,0	1,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	7,0	7,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	128,4	150,2
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	136,4	158,2
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	68,5	54,6
розрахунками з бюджетом	1620	13,6	54,5
у тому числі з податку на прибуток	1621	9,0	39,8
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	10,7	494,0
Усього за розділом III	1695	92,8	603,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	229,2	761,3

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2019 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 259,4	1 465,4
Інші операційні доходи	2120	72,3	-
Інші доходи	2240	0,1	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	2 331,8	1 465,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 765,8)	(1 135,0)
Інші операційні витрати	2180	(345,0)	(280,6)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(2 110,8)	(1 415,6)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	221,0	49,8
Податок на прибуток	2300	(39,8)	(9,0)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	181,2	40,8

Звіт про фінансові результати ТОВ «ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ» за 2020 рік

(дані наведені в одиниці виміру тис. грн. з одним десятковим знаком)

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	2021	01	01
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЕНЕРГО СЕРВІС СОЛЮШЕНЗ"	за ЄДРПОУ	43926065		
Територія м.Київ	за КОАТУУ	8038500000		
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності Ремонт і технічне обслуговування електричного устаткування	за КВЕД	33.14		
Середня кількість працівників, осіб		10		
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком			
Адреса, телефон	01013, місто Київ, Набережно-Печерська дорога, будинок 11 Г, офіс 2	0444838177		

1. Баланс на 31 грудня 2020 р. Форма № 1-мс Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітної року	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби :	1010	50,2	58,7
первісна вартість	1011	297,8	217,8
знос	1012	(247,6)	(159,1)
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	50,2	58,7
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	74,9	50,2
Поточна дебіторська заборгованість	1155	549,6	147,3
Гроші та їх еквіваленти	1165	16,7	40,4
Інші оборотні активи	1190	69,9	39,4
Усього за розділом II	1195	711,1	277,3
Баланс	1300	761,3	336,0

Пасив	Код рядка	На початок звітної року	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Капітал	1400	8,0	8,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	150,2	230,1
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	158,2	238,1
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	54,6	46,3
розрахунками з бюджетом	1620	54,5	49,1
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	494,0	2,5
Усього за розділом III	1695	603,1	97,9
Баланс	1900	761,3	336,0

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2020

Форма № 2-мс
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 704,6	2 331,7
Інші доходи	2160	47,5	0,1
Разом доходи (2000 +2160)	2280	2 752,1	2 331,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2 129,7)	(1 765,8)
Інші витрати	2165	(372,6)	(345,0)
Разом витрати (2050 +2165)	2285	2 502,3	2 110,8
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	249,8	221,0
Податок на прибуток	2300	(45,0)	(39,8)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300 – (+) 2310)	2350	204,8	181,2